

Nr 179

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 262) angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.; given Stockholms slott den 25 mars 1955.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att dels antaga härvid fogade förslag till

1) förordning om ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 262) angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring,

2) förordning om viss tillämpning av 9 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261),

3) förordning om ändrad lydelse av 2 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261),

dels ock bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Torsten Nilsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att vissa år 1950 omreglerade ersättningar till skadade värnpliktiga m. fl. förhöjes i samband med den omreglering av ersättningar på grund av olycksfall i arbete m. m., varom förslag avgivits i propositionerna nr 156 och 158 till årets riksdag. De förhöjningar, som nu föreslås för de tidigare omreglerade militärsättningarna, berör skadade under 67 år med minst 30 % invaliditet samt efterlevande makar och barn. För helinvalider innebär förslaget en förhöjning av utgående livräntor med ungefär 20 %. Övriga livräntetagare erhåller en proportionsvis än större förhöjning, vilket förhållande sammanhänger med den anpassning som skett till principerna för den föreslagna omregleringen av ersättningar på grund av olycksfall i arbete m. m.

Vidare föreslås ändring i militärsättningsförordningen i syfte att ersättning, under närmare angivna förutsättningar, skall kunna utgå även i anledning av skador som inträffar under färder på fritid.

Förslag

till

Förordning

om ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 262) angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring

Härigenom förordnas att 3, 4 och 8 §§ samt 9 § 2 mom. förordningen den 2 juni 1950 angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring¹, skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

1 mom. Sjukhjälp enligt förordningen den 18 juni 1909 eller sjukpenning enligt förordningen den 18 juni 1927 under tid då kroppsskadan förorsakar förlust av arbetsförmågan (hel sjukhjälp eller sjukpenning) skall, där ej annat följer av vad i andra stycket stadgas, utgöra

1 mom. Sjukhjälp enligt förordningen den 18 juni 1909 eller sjukpenning enligt förordningen den 18 juni 1927 under tid då kroppsskadan förorsakar förlust av arbetsförmågan (hel sjukhjälp eller sjukpenning) skall, där ej annat följer av vad *nedan* i andra stycket *eller i 4 mom.* stadgas, utgöra

¹ Senaste lydelse av 3, 4, 8 och 9 §§, se 1953:257,

(Gällande lydelse)

a) om den skadade sammanlever med hustru eller har hemmavarande barn eller adoptivbarn under sexton år: tio kronor 50 öre för dag intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller tjugufem år, och från utgången av den månad, varunder han fyllt sextiosju år, samt eljest tretton kronor 50 öre för dag;

b) i annat fall: nio kronor för dag intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller tjugufem år, och från utgången av den månad, varunder han fyllt sextiosju år, samt eljest tolv kronor för dag.

(Föreslagen lydelse)

a) om den skadade sammanlever med hustru eller har hemmavarande barn eller adoptivbarn under sexton år: tretton kronor 50 öre för dag intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller sextiosju år, samt därefter tio kronor 50 öre för dag;

b) i annat fall: tolv kronor för dag intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller sextiosju år, samt därefter nio kronor för dag.

Har livränta — — — — — månadsbelopps beräkning.

2 mom. Har den — — — — — för dag.

3 mom. Sjukhjälp eller — — — — — eller sjukpenning.

4 mom. Skulle sjukhjälp eller sjukpenningen, beräknad enligt 1—3 mom., understiga det belopp, som vid tillämpning av bestämmelserna i 6 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261) skolat utgå såsom sjukpenning eller hempenning jämte i förekommande fall barntillägg och vårdbidrag, därest den skadade hänförts till sjukpenningklass nr 9, förhöjes sjukhjälp eller sjukpenningen till sådant belopp.

4 §.

Livränta till den skadade skall för månad räknat utgöra det belopp, som enligt följande tabell svarar mot graden av arbetsförmågans nedsättning (invaliditetsgraden) och den skadades ålder:

(Gällande lydelse)

Invaliditetsgrad uttryckt i procent	Livräntans månadsbelopp i kronor	
	<i>intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller 25 år, och från utgången av den månad, varunder han fyllt 67 år</i>	<i>från utgången av den månad, varunder den skadade fyllt 25 år, intill utgången av den månad, varunder han fyller 67 år</i>
10	20	20
12	24	24
14	28	28
15	30	30
16	32	32
18	36	36
20	50	50
25	65	65
30	85	90
33 1/3	95	105
35	100	110
40	120	135
45	140	155
50	160	180
55	180	205
60	200	230
65	220	255
66 2/3	230	265
70	240	280
75	260	310
80	280	340
85	300	370
90	320	400
100	360	460

(Föreslagen lydelse)

Invaliditetsgrad uttryckt i procent	Livräntans månadsbelopp i kronor	
	<i>intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller 67 år</i>	<i>därefter</i>
10	20	20
12	24	24
14	28	28
15	30	30
16	32	32
18	36	36
20	50	50
25	65	65
30	130	85
33 1/3	150	95
35	160	100
40	190	120
45	220	140
50	250	160
55	280	180
60	310	200
65	340	220
66 2/3	350	230
70	370	240
75	400	260
80	430	280
85	460	300
90	490	320
100	550	360

Svarar invaliditetsgraden — — — — — högre invaliditetsgrad.

Medför kroppsskadan förlust av arbetsförmågan och tillika behov av särskild vård som ej avses i 2 §, förhöjes livräntans ovan angivna belopp under den tid förhållandet varar med vårdbidrag, bestämt med hänsyn till vårdbehovets omfattning, dock högst etthundrafemtio kronor för månad räknat.

Är den skadade till följd av skadan under längre tid ur stånd att reda sig själv, förhöjes livräntans ovan angivna belopp under tiden med vårdbidrag, varvid bestämmelserna i 17 § lagen om yrkesskadeförsäkring skola äga motsvarande tillämpning.

På därom — — — — — gällande beräkningsgrunder.

8 §.

Livränta, som tillkommer den skadades änka, skall utgöra etthundrafemtio kronor för månad räknat och

Livränta, som tillkommer den skadades änka, skall *intill utgången av den månad, varunder hon fyller*

(Gällande lydelse)

livränta till varje därtill berättigat barn eller adoptivbarn *sjuttiofem* kronor för månad räknat. Livrännornas sammanlagda belopp för varje månad må dock icke överstiga *trehundrasjuttiofem* kronor. Erforderliga nedsättningar skola ske i förhållande till vad på varje livrännätetagare belöper.

Livränta enligt — — — — — sexton år.

Livränta till — — — — — gällande beräkningsgrunder.

Till änka, som uppbär livränta och före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång av *fyratusen* kronor.

(Föreslagen lydelse)

sextiosju år, utgöra *tvåhundra kronor samt därefter etthundrafemtio* kronor för månad räknat och livränta till varje därtill berättigat barn eller adoptivbarn *etthundra* kronor för månad räknat. Livrännornas sammanlagda belopp för varje månad må dock icke överstiga *femhundra* kronor. Erforderliga nedsättningar skola ske i förhållande till vad på varje livrännätetagare belöper.

Till änka, som uppbär livränta och före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång av *sjutusentvåhundra* kronor.

9 §.

2 mom. Har i anledning av skadan erkänd sjukkasse till den skadade utgivit sjukpenning, som enligt kassans stadgar ej må utgå samtidigt med ersättning enligt denna förordning, skall vid utgivande till den skadade av sjukhjälp eller sjukpenning, som enligt denna förordning tillkommer honom för samma tid, på begäran av kassan göras avdrag för vad kassan utgivit och det avdragna beloppet utbetalas till kassan.

Från ersättning, som belöper å tid för vilken ersättningstagaren åtnjuter folkpension eller bidrag enligt lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn eller lagen om särskilda barnbidrag till änkers och invaliders m. fl. barn, skall på be-

2 mom. Vad i 11 § 2 mom. militärsättningsförordningen sägs om avdrag för ersättning från allmän sjukkasse eller för folkpension eller för bidrag enligt lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkers och invaliders m. fl. barn eller lagen samma dag (nr 531) om bidrag till änkor och änklingar med barn skall äga motsvarande tillämpning å ersättning, som bestämts enligt denna förordning.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

gäran av pensionsstyrelsen göras avdrag om och i den mån ersättningen skolat föranleda minskning av pensionen eller bidraget; och skall avdraget belopp utbetalas till pensionsstyrelsen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1956 och äger tillämpning beträffande ersättning för tid efter ikraftträdandet.

Förslag
till
Förordning
om viss tillämpning av 9 § militärsättningsförordningen
den 2 juni 1950 (nr 261)

Härigenom förordnas, att 9 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 i dess lydelse enligt förordningen den 22 maj 1953 (nr 256) om ändrad lydelse av nämnda paragraf skall — förutom beträffande ersättning, som för tiden efter den 30 juni 1953 utgives i anledning av skada som inträffat efter den 31 december 1950 — äga tillämpning beträffande ersättning, som för tiden efter den 31 december 1955 utgives i anledning av skada som inträffat under tiden den 1 januari 1949—den 31 december 1950.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1956.

Förslag
till
Förordning

**om ändrad lydelse av 2 § militäresättningsförordningen
den 2 juni 1950 (nr 261)**

Härigenom förordnas, att 2 § militäresättningsförordningen den 2 juni 1950¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Militärtjänstgöring anses hava varit för handen icke blott då vederbörande deltagit i sådan tjänstgöring utan även under tid,

då han — — — — — fritid, samt

då han färdats till eller från tjänstgöringen samt färden förantletts av och stått i nära samband antingen med tjänstgöringen eller med permission eller annan ledighet.

då han färdats till eller från tjänstgöringen samt färden förantletts av och stått i nära samband antingen med tjänstgöringen eller med permission eller annan ledighet; och skall i fråga om färd till eller från tjänstgöringen med permission likställas fritid, varunder vederbörande ägt rätt att utan särskilt tillstånd vistas utom tjänstgöringsorten.

Med militärtjänstgöring — — — eller provning.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då den enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och skall äga tillämpning beträffande skador, som inträffa efter ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse av 2 §, se 1954:460.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 25 mars 1955.*

Närvarande

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Torsten Nilsson, fråga om *höjning av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring*, m. m. samt anför.

Genom propositionen nr 156 till årets riksdag har Kungl. Maj:t avgivit förslag till lag angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete m. m. Förslaget innebär i huvudsak, att ersättningar, som utgår på grund av äldre skadefall, höjes med hänsyn till löneutvecklingen och att de i huvudsak anpassas efter beräkningsgrunderna i lagen om yrkesskadeförsäkring. I anslutning till nämnda proposition har Kungl. Maj:t genom propositionen nr 158 framlagt förslag till bl. a. förordning angående omreglering av vissa ersättningar av statsmedel i anledning av olycksfall i arbete m. m. Vissa ersättningar, som utgår på grund av skador, ådragna under militärtjänstgöring, omfattas av sistnämnda omregleringsförslag. Så är emellertid ej förhållandet med flertalet av de äldre militärsättningsfallen, vilka redan tidigare blivit omreglerade. I skrivelse den 14 februari 1955 har riksförsäkringsanstalten avgivit förslag syftande till höjning av dessa tidigare omreglerade ersättningar och anpassning av dem efter de principer som nu kommit till uttryck i det genom propositionen nr 156 framlagda omregleringsförslaget. Jag anhåller nu att få till behandling upptaga anstaltens förslag. I samband härmed vill jag behandla ett spørsmål om minimibeloppet av den årliga arbetsförtjänst som skall läggas till grund för bestämmande av ersättning till vissa skadade värnpliktiga m. fl.

Samtidigt torde jag få anmäla en uppkommen fråga om militärsättningsförordningens tillämplighet på skador, inträffade under färd på fritid.

Höjning av vissa äldre militärsättningar

Gällande bestämmelser

Militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261; ändr. genom SFS 1953: 256 och 672 samt 1954: 460), som trädde i kraft den 1 juli 1950, äger tillämpning på värnpliktiga, huvuddelen av det fast anställda manskapet, förste fältflygare samt vissa grupper av icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal ävensom på hemvärnspersonal och sådan annan frivillig personal som enligt Konungens förordnande hänföres under förordningen. Såsom kroppsskada anses enligt förordningen icke blott skada till följd av olycksfall utan även sjukdom, som utan att vara orsakad av olycksfall ådragits under militärtjänstgöring. Beräkningsgrunderna för ersättning enligt förordningen var ursprungligen i stort sett desamma som i fråga om ersättning enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Sjukpenning och livränta beräknades sålunda på grundval av den skadades årliga arbetsförtjänst. I fråga om värnpliktiga och vissa andra gällde dock att den årliga arbetsförtjänsten icke skulle beräknas till lägre belopp än 3 600 kronor. Detta belopp höjdes sedermera till 4 800 kronor, vilket skulle utgöra minimibelopp vid bestämmande av ersättning för tid efter den 30 juni 1953 i anledning av skadefall, som inträffat efter den 31 december 1950.

Genom förordning den 4 juni 1954 (nr 460) har militärsättningsförordningen anpassats efter lagen om yrkesskadeförsäkring. Den nya lydelsen trädde i kraft den 1 januari 1955 samtidigt med nämnda lag och äger tillämpning å skadefall, som inträffat efter ikraftträdandet. Vid nyinträffade skadefall gäller sålunda enligt militärsättningsförordningen i huvudsak samma grunder för ersättningarnas beräkning som enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. Minimibeloppet vid beräkning av den årliga arbetsförtjänsten för värnpliktiga m. fl. är enligt förordningens nya lydelse 5 000 kronor.

Före 1950 års militärsättningsförordning gällde en förordning i samma ämne av år 1927. Denna i sin tur ersatte en förordning av år 1909. I fråga om ersättningarnas beräkning skilde sig 1927 års förordning från den nuvarande militärsättningsförordningen bl. a. därigenom, att individuell bestämning av den faktiska årliga arbetsförtjänsten ej skedde beträffande värnpliktiga. Enligt 1909 års förordning beräknades ersättningarna över huvud icke efter någon årlig arbetsförtjänst.

Flertalet av de ersättningar, som alltjämt utgår enligt de äldre militärsättningsförordningarna, bestämmes sedan den 1 juli 1950 enligt grunder vilka stadgats i *förordningen den 2 juni 1950 angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring* (nr 262; ändr. genom SFS 1953: 257). Detta är fallet beträffande dels ersättningar jämlikt 1909 års förordning dels ersättningar jämlikt 1927 års

förordning till värnpliktiga som drabbats av skada före den 1 juli 1950 samt till fast anställt eller indelt manskap i anledning av skadefall inträffade före år 1949. Ersättningar jämlikt grunderna i 1909 års förordning och vissa ersättningar jämlikt grunderna i 1927 års förordning bestämmas likaledes enligt 1950 års omregleringsförordning. Ifrågavarande ersättningar, som tidigare alltefter tiden för skadans inträffande och andra omständigheter utgått enligt varierande bestämmelser och med olika belopp, har genom omregleringen i stort sett blivit enhetliga.

Beträffande invalidlivräntor är 1950 års omregleringsförordning konstruerad på det sätt, att livräntebeloppen vid förekommande invaliditetsgrader finnes angivna i en tabell. Denna innehåller endast två beloppskolumner, den ena för livräntetagare i åldrarna 25—66 år och den andra för yngre och äldre livräntetagare. Vid invaliditetsgrader under 30 % är livräntebeloppen lika i de båda kolumnerna, men vid invaliditet av 30 % eller däröver är den förstnämnda kolumnens belopp högre. I förhållande till de tidigare utgående ersättningarna innebär förordningens livräntetabell en uppräknig med proportionsvis gynnsammare ersättning vid stigande invaliditetsgrad. Som exempel på livräntebeloppens storlek enligt förordningens ursprungliga lydelse kan nämnas att livräntans månadsbelopp utgjorde, för helinvalider i åldrarna 25—66 år 350 kronor samt i åldrarna därunder och däröver 275 kronor, för skadade med 50 procents invaliditet 135 respektive 125 kronor och för skadade med 10 procents invaliditet i alla åldrar 20 kronor.

Hel sjukpenning utgjorde enligt omregleringsförordningens ursprungliga lydelse för skadade i åldrarna 25—66 år nio kronor för dag utan familjetillägg och tio kronor 50 öre för dag med sådant tillägg. För skadade under 25 eller över 67 år utgjorde hel sjukpenning sju kronor för dag utan och åtta kronor 50 öre för dag med familjetillägg.

Även livräntor till efterlevande maka och barn har omreglerats genom 1950 års omregleringsförordning; livräntorna uppgick enligt förordningens ursprungliga lydelse till 125 respektive 65 kronor för månad.

Genom förordning den 22 maj 1953 (nr 257) har uppräknig skett från och med den 1 juli 1953 av ersättningar enligt 1950 års omregleringsförordning. Enligt 1953 års förordning utgör sålunda livränta till helinvalid 460 kronor för månad i åldrarna 25—66 år och 360 kronor i övriga åldrar, sjukpenning utan familjetillägg 12 respektive 9 kronor och sjukpenning med familjetillägg 13 kronor 50 öre respektive 10 kronor 50 öre för dag samt livränta till efterlevande maka 150 kronor och till barn 75 kronor för månad. Uppräknigen av livräntebeloppen till helinvalider innebar en förhöjning med omkring 31 %. Livräntor till skadade med partiell invaliditet, uppgående till minst 25 %, uppräknades i ungefär samma proportion och livräntor till skadade med 20 procents invaliditet i något mindre mån, under det att skadade med lägre än 20 procents invaliditet icke erhö

någon förhöjning. Efter uppräknigen motsvarar livräntan till helinvald i åldrarna 25—66 år ungefär den livränta, som i ett nytt skadefall utgår, då den skadades årliga arbetsförtjänst utgör 6 000 kronor.

På de enligt 1927 års militärsättningsförordning utgående ersättningar som ej omreglerats enligt 1950 års omregleringsförordning äger förordningen den 2 juni 1950 om tillägg av statsmedel å vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m. (nr 295; ändr. genom SFS 1953: 251) tillämpning. Huvudsakligen är här fråga om ersättningar i anledning av skador som drabbat reservpersonal och frivilliga. Förordningen om ersättningstillägg har genom ändring som trätt i kraft den 1 juli 1953 blivit tillämplig jämväl på ersättningar enligt 1950 års militärsättningsförordning.

I samband med tillkomsten av 1950 års omregleringsförordning bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter om utgivande av skälig *ersättningsfyllnad* i de fall, där ersättning enligt de från och med den 1 juli 1950 gällande ersättningsbestämmelserna komme att utgå med lägre belopp än som kunnat utgå om äldre bestämmelser rörande ersättning och familjebidrag alltjämt skolat tillämpas beträffande skadefall, som inträffat före den 1 juli 1950 (rd. skr. 1950: 293). Vid sidan om ersättning från riksförsäkringsanstalten hade nämligen till värnpliktiga m. fl., vilka skadats efter den 2 september 1939, familjebidrag kunnat utgå enligt särskilda bestämmelser. Dessa bestämmelser upphävdes samtidigt med tillkomsten av omregleringsförordningen och i vissa fall hade minskning av de sammanlagda ersättningsförmånerna kunnat bli följden av familjebidragets bortfall.

Med stöd av nämnda bemyndigande meddelade Kungl. Maj:t i brev till försvarets socialbyrå den 16 juni 1950 bestämmelser om ersättningsfyllnad av nyssnämnda slag. I brev till socialbyrån den 6 april 1951 och den 30 juni 1953 förklarade Kungl. Maj:t hinder ej möta att vid bestämmande av ersättningsfyllnad hänsyn toges jämväl till de belopp varmed familjebidrag till i tjänst varande värnpliktiga kunde utgå enligt de vid respektive tidpunkter gällande lydelserna av familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99).

Vissa huvuddrag i den föreslagna omregleringen av ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen m. m.

Beträffande innebörden av det i propositionen nr 156 framlagda förslaget angående omreglering av ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen m. m. hänvisas till nämnda proposition. Vissa huvuddrag, som har intresse i nu förevarande sammanhang, må dock här angivas.

Omregleringen innebär framför allt en höjning av beräkningsunderlaget (den årliga arbetsförtjänsten) i de enskilda fallen och en anpassning

efter yrkesskadeförsäkringslagens grunder för beräkning av ersättning. Såsom aktuell medelårsförtjänst, i förhållande till vilken äldre ersättningar skall uppräknas, har valts 6 600 kronor. Omregleringen skall huvudsakligen omfatta livräntor till invalider under 67 år med minst 30 % invaliditet samt efterlevande make under 67 år och barn. Därjämte skall invalider under 67 år med minst 20 men mindre än 30 % invaliditet kunna erhålla uppräknning till hälften av det belopp som skulle utgått enligt yrkesskadeförsäkringslagens regler. Invalider över 67 år med minst 30 % invaliditet erhåller uppräknning till hälften av det belopp som utgår i motsvarande fall före samma ålder. Ingen förhöjning erhåller sålunda invalider över 67 år med mindre än 30 % invaliditet, invalider i alla åldrar med mindre än 20 % invaliditet och efterlevande make över 67 år samt livräntebestämda föräldrar.

Riksförsäkringsanstaltens förslag beträffande de tidigare omreglerade militärsättningarna

Riksförsäkringsanstalten har erinrat, att ersättningsgrunderna för militärskadefallen i stort sett anslutit sig till motsvarande ersättningsgrunder för skadefall inom den obligatoriska olycksfallsförsäkringen. I fråga om de tidigare omreglerade militärsättningarna har anstalten dock funnit en direkt anknytning till den aktuella omregleringen av ersättningar för olycksfall i arbete m. m. icke vara påkallad eller ens lämplig. Däremot bör enligt anstaltens uppfattning ersättningsgrunderna och ersättningsnivån anpassas efter vad som kommer att gälla för ersättningar på grund av olycksfall i arbete m. m. Anstalten framhåller, att några bärande skäl att vid en sådan anpassning frångå den införda tabellmetoden icke torde finnas. Anpassningen bör enligt anstaltens mening ske inom det nuvarande systemets ram genom erforderliga justeringar av beloppen.

I fråga om den nivå, till vilken ersättningarna bör uppräknas, konstaterar anstalten att, även om det nuvarande, år 1953 fastställda beloppet av livränta till helinvalider i åldrarna 25—66 år tages till utgångspunkt, följer av en anpassning efter de nya grunderna att en viss höjning av andra livräntebelopp skulle uppkomma. Anstalten fortsätter:

»I princip kräver emellertid anpassningen därjämte en generell höjning av ersättningsnivån för såväl helinvalider som övriga berörda livräntetagare. Såsom ovan nämnts uppräknades här ifrågavarande ersättningar år 1953 så, att livränta till helinvalider under 67 år kom att ungefär motsvara livränta i ett nytt skadefall, där den skadades årliga arbetsförtjänst uppgått till 6 000 kronor. Enligt de inom socialdepartementet uppdragna riktlinjerna kommer arbetsförtjänsten för den, som skadats under åren 1952—1954, att uppräknas med tio procent. Med en motsvarande uppräknning borde livränta till helinvalider under 67 år enligt 1950 års omregleringsförordning förhöjas från 460 till 505 kronor för månad. Starka skäl tala dock för en större höjning. Den supponerade medelarbetsförtjänst, 6 600 kro-

nor, som valts såsom norm för uppräknig av äldre ersättningar på grund av olycksfall i arbete m. m., torde icke svara mot den verkliga medelarbetsförtjänsten i nuvarande löneläge för män i värnpliktsåldern. Någon exakt beräkning av en sådan arbetsförtjänst låter sig icke göra på grundval av hittills handlagda skadeärenden, enär i flertalet ärenden arbetsförtjänsten överstigit det belopp, som intill 1955 års ingång kunnat tagas i beräkning. Vid bestämning av livränta har högsta belopp av årlig arbetsförtjänst, som fått medräknas, varit 7 200 kronor. Högsta sjukpenningbeloppet har utgått vid en årlig arbetsförtjänst av 6 885 kronor eller däröver. Nämnas kan, att i mer än två tredjedelar av de under år 1954 inkomna ärenden, där livränta eller sjukpenning utgivits jämlikt militärsättningsförordningen, den skadades årliga arbetsförtjänst beräknats uppgå till eller överstiga nyssnämnda belopp. I fråga om skadefall däremot, som inträffa efter 1955 års ingång, har maximibeloppet av årlig arbetsförtjänst höjts till 15 000 kronor. Det kan därför antagas, att medelarbetsförtjänsten vid beräkning av ersättningar i nya militärsättningsfall kommer att icke oväsentligt överstiga 7 200 kronor.

Bl. a. på grund härav finner riksförsäkringsanstalten det skäligt, att den aktuella uppräknigen av ersättningar enligt 1950 års omregleringsförordning sker med utgångspunkt från att ersättningarna skola motsvara en årlig arbetsförtjänst av 7 200 kronor. Härigenom kommer livränta till helinvalid under 67 år att höjas från 460 till 550 kronor för månad.»

Riksförsäkringsanstaltens förslag innebär, att livräntor till helinvalider i åldrarna 25—66 år ökar med ungefär en femtedel i förhållande till det nuvarande, år 1953 fastställda beloppet. Livräntetagare över 67 år erhåller ej någon förbättring och ej heller invalider med mindre än 30 procents invaliditet. Övriga invalider samt änkor under 67 år och barn erhåller enligt förslaget förhållandevis större förhöjning än helinvalider. Änke- och barnlivräntor förhöjes sålunda med en tredjedel och livräntor till invalider med 50 procents invaliditet i allmänhet med ungefär två femtedelar.

Departementschefen

Ersättningar, som utgår i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, regleras genom bestämmelser, vilka nära anknutits till de förutvarande lagbestämmelserna om försäkring för olycksfall i arbete och de nuvarande om yrkesskadeförsäkring. Beträffande äldre ersättningar på grund av olycksfall i arbete infördes år 1950 s. k. ersättningstillägg utgående av statsmedel. Samtidigt genomfördes en omreglering av ersättningar på grund av äldre militärskadefall, vilka drabbat värnpliktiga m. fl.

Sedan lagen om yrkesskadeförsäkring beslutats och numera trätt i kraft, är avsikten nu att genomföra en omreglering av de på grund av olycksfall i arbete m. m. utgående ersättningarna och samtidigt i huvudsak avskaffa ersättningstilläggen. Omregleringen syftar dels till att lyfta ersättningsnivån med hänsyn till den löneutveckling som skett sedan ersättningarna en gång

bestämde dels till att i huvudsak anpassa ersättningarna efter yrkesskadeförsäkringslagens beräkningsgrunder.

Härigenom har frågan om en omprövning av grunderna för de år 1950 omreglerade militärsättningarna aktualiserats. Riksförsäkringsanstalten har inkommit med förslag i ämnet. På grundval härav har — med beaktande av vad som föreslås beträffande ersättningar på grund av olycksfall i arbete m. m. — inom försvarsdepartementet utarbetats förslag till sådana ändringar i bestämmelserna rörande de omreglerade militärsättningarna, som kan anses påkallade.

Vad man i detta sammanhang närmast har att taga ställning till är frågan om den metod enligt vilken de tidigare omreglerade militärsättningarna bör anpassas efter den aktuella omregleringen av ersättningar på grund av olycksfall i arbete m. m. I detta avseende må framhållas, att ifrågakvarande militärsättningar redan blivit omreglerade enligt grunder, som av särskilda skäl kunnat göras enhetliga och tämligen enkla. Sålunda är beloppen av omreglerade livräntor vid de olika förekommande invaliditetsgraderna direkt angivna i en tabell. Såsom riksförsäkringsanstalten anfört torde några skäl ej föreligga att frångå denna metod. Anpassningen till de nya beräkningsgrunderna bör alltså ske genom justering av tabellen och genom förhöjning i erforderlig utsträckning av ersättningsbelopp som ej omfattas av tabellen.

Beträffande den ersättningsnivå till vilken de omreglerade militärsättningarna bör uppräknas bör tagas i betraktande, att livränta till helinvalid i åldrarna 25—66 år nu ungefär motsvarar vad som i nya skadefall utgår vid en årlig arbetsförtjänst av 6 000 kronor och att såsom normerande ny medelarbetsförtjänst vid den föreslagna omregleringen av ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen m. m. valts beloppet 6 600 kronor. Vidare har riksförsäkringsanstalten meddelat, att i det övervägande antalet av militärskadefallen från år 1954 den årliga arbetsförtjänsten uppgått till eller överstigit det högsta belopp som kunnat tagas i beräkning eller, i fråga om livränta, 7 200 kronor. I fråga om skadefall efter 1954, för vilka motsvarande maximibelopp är 15 000 kronor, kommer medelarbetsförtjänsten sannolikt att icke oväsentligt överstiga 7 200 kronor. Riksförsäkringsanstalten har nu föreslagit, att de omreglerade militärsättningarna uppräknas så, att de motsvarar ersättning i nya skadefall vid en årlig arbetsförtjänst å sistnämnda belopp. Härigenom förhöjes det sedan den 1 juli 1953 gällande beloppet av livränta till helinvalid i åldrarna 25—66 år med ungefär 20 %. För övriga invalider under 67 år med minst 30 procents invaliditet samt för änkor under 67 år och för barn blir förhöjningen enligt anstaltens förslag än större. Detta är en följd av att för närvarande ersättningarna till invalider med hög invaliditet är proportionsvis gynnsammare enligt 1950 års omregleringsförordning än enligt yrkesskadeförsäkringslagen. Jag ansluter mig till anstaltens förslag.

Vad sedan angår de detaljändringar i bestämmelserna som erfordras för den avsedda anpassningen och som huvudsakligen är av teknisk natur torde jag få hänvisa till en följande speciell motivering.

Vid tillkomsten av 1950 års omregleringsförordning infördes som en övergångsanordning s. k. ersättningsfyllnader i syfte att förhindra ersättningsminskning genom det samtidiga bortfallandet av familjebidrag som ersättningsform vid sidan av militärsättningen. Beträffande ersättningsfyllnaderna må hänvisas till den föregående redogörelsen å s. 11. Enligt vad jag inhämtat utgives ersättningsfyllnad alltså i omkring 200 fall, därav i ungefär halva antalet fall till ersättningsberättigade efterlevande.

Om de nu föreslagna förhöjningarna av ersättningar enligt 1950 års omregleringsförordning genomföres, torde behovet av ifrågavarande ersättningsfyllnader bli mindre. Emellertid kommer i en del fall viss utfyllnad alltså att erfordras för att minskning av de sammanlagda förmånerna ej skall ske. I ytterligare en del fall skulle beloppet av förmånerna bli oförändrat och ersättningstagarna sålunda gå miste om varje förbättring, om ersättningsfyllnaderna slopades i samband med förhöjningarna. Detta vore ej tillfredsställande. Jag är därför ej beredd att föreslå, att ersättningsfyllnaderna helt borttages. Dock synes den hittillsvarande nära anslutningen till familjebidragsbestämmelserna icke böra bibehållas för framtiden vid bestämmande av ersättningsfyllnad. Då enligt sakens natur förhållandena i de alltså kvarstående fall då ersättningsfyllnad utgår är skiftande, torde friare provningsregler, som tillvaratar möjligheterna till fortsatt avveckling av systemet med ersättningsfyllnader, ligga närmast till hands. Därest de föreslagna förhöjningarna av militärsättningarna enligt omregleringsförordningen beslutes, torde sålunda Kungl. Maj:t böra åga meddela nya föreskrifter om ersättningsfyllnad.

De ersättningar jämlikt 1927 års militärsättningsförordning, på vilka 1950 års omregleringsförordning icke äger tillämpning, utgår i stort sett enligt grunderna i olycksfallsförsäkringslagen. Detsamma gäller ersättningar jämlikt 1950 års militärsättningsförordning i anledning av skadefall inträffade före år 1955. Spörsmålet om dessa ersättningsreglering har upptagits till behandling i propositionen nr 158. En särskild fråga rörande vissa ersättningar enligt 1950 års militärsättningsförordning vill jag dock här upptaga till behandling.

Såsom tidigare nämnts innehåller militärsättningsförordningen ett stadgande (9 §), enligt vilket den årliga arbetsförtjänsten för värnpliktiga m. fl. icke får beräknas under ett angivet belopp. Detta minimibelopp var ursprungligen 3 600 kronor men höjdes fr. o. m. den 1 juli 1953 till 4 800 kronor. Fr. o. m. den 1 januari 1955 är det höjt till 5 000 kronor. Sistnämnda belopp äger tillämpning endast på skadefall, som inträffat efter höjningen. Höjningen till 4 800 kronor däremot äger enligt övergångsbestämmelserna (SFS 1953: 256) tillämpning beträffande ersättning, som

för tiden efter den 1 juli 1953 utgives i anledning av skada, som inträffat efter den 31 december 1950. Minimibeloppet 3 600 kronor gäller alltså för skador, på vilka 1950 års militärsättningsförordning äger tillämpning och som inträffat under tid före 1951 (under sista halvåret 1950 i fråga om värnpliktiga samt under 1949 och 1950 i fråga om vissa andra); detta sammanhänger med att de nuvarande ersättningstilläggen utgår å ersättningar i anledning av skadefall inträffade t. o. m. år 1950 men ej senare.

Den förut omnämnda propositionen nr 158 innefattar förslag om avskaffande av ifrågavarande ersättningstillägg och genomförande av en omreglering, som baseras på individuellt beräknade arbetsförtjänster. Det synes då rimligt, att det fr. o. m. den 1 juli 1953 införda minimibeloppet, 4 800 kronor, skall gälla även skadefall inträffade före 1951, i vad avser ersättning för tid efter den tidpunkt då ersättningstilläggen avlöses av den i nyssnämnda proposition föreslagna omregleringen. En särskild förordning härom torde böra utfärdas.

Omregleringen av ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen m. m. avses skola träda i kraft den 1 januari 1956. Detsamma bör gälla förhöjningarna av ersättningar enligt 1950 års omregleringsförordning.

Någon säker beräkning av den kostnadsökning som de föreslagna förhöjningarna av äldre militärsättningar föranleder har ej kunnat göras. Riksförsäkringsanstalten har uppskattat kostnadsökningen till c:a 2 500 000 kronor för år. Härifrån bör avdragas det belopp, varmed kostnaderna för de s. k. ersättningsfyllnaderna kan väntas minska. För närvarande draga dessa en kostnad av omkring 300 000 kronor för år, vilket belopp torde nedgå till högst hälften. Då den av ersättningsförhöjningarna föranledda kostnaden hänför sig till äldre skadefall kommer den att successivt nedgå.

I propositionen nr 110 till årets riksdag har slutligt äskande för nästkommande budgetår framlagts beträffande anslaget Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Därvid har den kostnadsökning, som det nu föreliggande förslaget kan väntas medföra, blivit beaktad.

**Speciell motivering beträffande förslaget till ändring
i 1950 års omregleringsförordning**

3 §.

De förmåner i form av sjukpenning (sjukhjälp) som utgår enligt denna paragraf i dess nu gällande lydelse överstiger i flertalet fall vad som — vid en årlig arbetsförtjänst å 7 200 kronor — skulle utgå enligt de nya, till sjukförsäkringslagen anpassade sjukpenningsreglerna i yrkesskadeförsäkringslagen och militärsättningsförordningen. Då någon försämring av ifrågavarande förmåner uppenbarligen ej bör äga rum, har därför de nuvarande bestämmelserna i 3 § ansetts böra i huvudsak bibehållas. För så-

dana fall, där de nya reglerna skulle bli förmånligare, har dock i ett nytt moment, 4 mom., införts en bestämmelse om att sjukpenningen i förekommande fall skall förhöjas till det belopp, som skulle utgått vid tillämpning av de nya reglerna. Därvid skall bl. a. hänsyn tagas till att sjukpenning enligt dessa kan förhöjas med vårdbidrag.

Enligt de hittillsvarande reglerna i omregleringsförordningen har skadad före 25 och efter 67 års ålder erhållit lägre sjukpenningbelopp än under mellanliggande tid. Gränsen vid fyllda 25 år saknar motsvarighet i det genom propositionen nr 156 framlagda förslaget till omregleringslag. För övrigt torde denna gräns ej längre ha någon nämnvärd betydelse i omregleringsförordningen, eftersom denna icke är tillämplig på skadefall, som inträffat efter den 30 juni 1950, och flertalet ersättningstagare, som ursprungligen tillhört åldersgruppen under 25 år, efter hand uppnått denna ålder. I anledning härav har gränsen vid 25 år borttagits.

4 §.

I denna paragraf, där tabellen för invalidlivräntor är intagen, har liksom i föregående paragraf gränsen vid 25 år borttagits.

Tabellbeloppen har justerats i enlighet med vad tidigare (sid. 14) anförts angående höjning av ersättningsnivån och anpassning till beräkningsgrunderna i förslaget till omregleringslag. Resultatet härav har blivit en höjning av livräntebeloppen till invalider under 67 år med minst 30 procents invaliditet. I dessa fall svarar de nya beloppen mot vad som skolat utgå enligt den s. k. ¹¹/₁₂-regeln vid en årsförtjänst av 7 200 kronor. I övriga fall föranleder förslaget till omregleringslag ej någon höjning av livräntebeloppen enligt paragrafens gällande lydelse.

Fjärde stycket, som innehåller stadgande om vårdbidrag åt hjälplösa invalider, har utformats såsom en hänvisning till motsvarande bestämmelse i yrkesskadeförsäkringslagen.

8 §.

I denna paragraf har för anpassningen erforderliga höjningar skett av livräntor till änka under 67 år och till barn samt av maximum för det sammanlagda beloppet av sådana livräntor ävensom av det engångsbelopp, som skall utgivas till änka, vilken ingår nytt äktenskap.

9 §.

1 mom. i denna paragraf innehåller sedan 1953 års ändring av omregleringsförordningen ett stadgande, enligt vilket den ersättningsberättigade är skyldig att vidkännas avdrag å ersättningen för understöd, skadestånd eller med skadestånd jämförlig förmån i den mån Konungen därom förordnar. Dyligt förordnande har utfärdats i kungörelse den 30 juni 1953

(nr 510). Stadgandet har här bibehållits. Kungl. Maj:t torde böra äga att utfärda nya föreskrifter i förevarande avseende så att erforderlig överensstämmelse uppnås med vad som kommer att gälla omreglerade ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen m. m.

2 mom., som innehåller regler om återbäring i vissa fall till sjukkassa och till pensionsstyrelsen, har utformats i överensstämmelse med andra stycket i 12 § förslaget till omregleringslag.

Fråga om militärsättningsförordningens tillämplighet vid färder under fritid.

Enligt den ursprungliga lydelsen av 1927 års militärsättningsförordning ansågs militärtjänstgöring hava varit för handen — förutom under tid, då den skadade för fullgörande av värnplikt eller tjänsteplikt nödgats uppehålla sig å viss ort — under tid då den skadade »i föreskriven ordning varit stadd på marsch eller annan färd eller då den skadade i annat fall än nyss nämnts varit stadd på färd till eller från militärtjänstgöringen samt färden föranletts av och stått i omedelbart samband med tjänstgöringen». I tillämpningen torde detta stadgande ha inneburit, att ersättning för skada, som ådragits under färd till eller från militärtjänstgöring, i regel utgick endast där färden stått i samband med inryckning till eller utryckning från militärtjänstgöring samt där fråga var om daglig färd till eller från tjänstgöringsstället för den, som hade tillstånd att bo utom själva förläggingsområdet. Däremot utgick icke ersättning för skada, som ådragits under färd till eller från tjänstgöringen i samband med permission eller tjänstledighet, där ej färden företagits med transportmedel, som kronan tillhandahöll, eller färden företagits i trupp under militärbefäl.

År 1944 ändrades begreppet militärtjänstgöring i 1927 års militärsättningsförordning. I fråga om färdolycksfall stadgades därvid, att militärtjänstgöring skulle anses vara för handen under tid, då vederbörande »färdats till eller från tjänstgöringen samt färden föranletts av och stått i omedelbart samband antingen med tjänstgöringen eller med permission eller annan ledighet». Bestämmelsen i fråga utformades enligt förslag av riksdagens andra lagutskott (utl. 1944:38). I förevarande avseende yttrade utskottet:

»Enligt utskottets mening tala övervägande skäl för att personalen tillförsäkras rätt till ersättning för skador även under enskilda ledighetsresor. Detta gäller i synnerhet den personal som tjänstgör å annan ort än hemorten, alltså det stora flertalet, beträffande resor till hemorten. Men även beträffande resor med annat mål och beträffande annan personal synes en sådan ersättningsrätt i många fall vara skälig. Att i förevarande avseende draga en bestämd gräns mellan olika slag av resor med hänsyn till deras ur försvarets synpunkt mer eller mindre vällovliga ändamål är

mycket vanskligt. En gränsdragning enligt det motionsvis framförda förslaget, att ersättningsrätt skulle föreligga för skador under resor, vid vilka ersättning utgår för resekostnad, har skäl för sig. Denna utväg bör emellertid enligt utskottets mening ej beträdas, eftersom den skulle från ersättningsrätt utesluta bland annat skador som inträffa under vanlig permission, således även vid resa under söndagsledighet på s. k. militärveckoslutsbiljett. Den skulle dessutom medföra den mindre önskvärda konsekvensen att vid ett olycksfall, som vid ett och samma tillfälle drabbat flera, en del kanske skulle erhålla ersättning, medan andra skulle bli utan, trots att de företagit resan i liknande ändamål som de ersättningsberättigade. På grund av vad sålunda anförts har utskottet stannat vid att föreslå en generell ersättningsrätt för skador som inträffa på färd till eller från tjänstgöringen, där färden föranletts av och stått i omedelbart samband med permission eller annan ledighet.»

I detta sammanhang må nämnas, att den år 1944 utvidgade ersättningsrätten enligt 1927 års militärsättningsförordning i viss mån erhållit retroaktiv tillämpning. År 1946 erhöll nämligen Kungl. Maj:t riksdagens bemyndigande att besluta om ersättning enligt grunderna i förordningen i dess nya lydelse, vilken ersättning skulle utgå för tiden fr. o. m. den 1 juli 1946 i anledning av kroppsskada, som någon ådragit sig vid permission eller annan ledighet från militärtjänstgöring under tiden mellan den 2 september 1939 och den 1 juli 1944, då den nya lydelsen trädde i kraft (prop. 1946: 250 s. 53 ff.; rd. skr. 385). Med stöd härav bemyndigade Kungl. Maj:t riksförsäkringsanstalten att besluta om ersättning i berörda fall.

Den år 1944 införda lydelsen av stadgandet om ersättningsrätt vid skador, som inträffat under färd till eller från militärtjänstgöring, överflyttades till 1950 års militärsättningsförordning (2 §). Då sistnämnda förordning år 1954 anpassades efter lagen om yrkesskadeförsäkring, skedde en ändring i stadgandet såtillvida, att kravet på att färden skulle ha stått i »omedelbart samband» med tjänstgöringen eller med permission eller annan ledighet utbyttes mot ett krav på »nära samband» (prop. 1954: 130 s. 28 f.). Ändringen anslöt sig till en motsvarande bestämmelse i lagen om yrkesskadeförsäkring, vars formulering avsåg att ge de tillämpande myndigheterna en något större frihet vid bedömningen än de haft vid det i olycksfallsförsäkringslagen uppställda kravet på »omedelbart samband» (prop. 1954: 60 s. 112).

Det må erinras, att stadgandet i 1944 års lydelse utformades under den förstärkta försvarsberedskapens tid. För personal, å vilken krigsavlöningsreglementet var tillämpligt, förelåg då ledighetsformerna permission, krigspermission, tjänstledighet och hempermittering. Enligt fredsbestämmelserna fanns ledighetsformen tjänstledighet, som avsåg ledighet från tjänstgöring under hel tjänstgöringsdag eller därutöver, och permission, varmed förstods medgivande att vara frånvarande från tjänstgöring under kortare tid än hel tjänstgöringsdag ävensom tillstånd att därunder eller på fritid, d. v. s. tjänstgöringsfri tid, vistas utom det område, inom vilket vis-

telse fick ske utan särskilt tillstånd. För vistelse utom det s. k. fritidsområdet erfordrades nämligen för värnpliktiga i regel särskilt tillstånd. En värnpliktig, som ej hade sitt hem i tjänstgöringsorten, hade sålunda att begära permission, om han t.ex. under en veckohelg skulle besöka hemmet. Här må dock tilläggas, att någon närmare prövning av frågan, för vilket ändamål vederbörande önskade bege sig utom tjänstgöringsorten, sällan torde ha ägt rum vid beviljande av dylik permission.

Numera erfordras i regel ej särskilt tillstånd för vistelse utom tjänstgöringsorten under fritid. Enligt generalorder den 25 februari 1952 med vissa bestämmelser rörande manskaps fritid äger nämligen manskap generell rätt att på fritid vistas inom eller utom tjänstgöringsorten från tjänstens slut dag före sön- och helgdag intill kl. 24 dagen före närmast följande tjänstgöringsdag samt eljest till kl. 22 eller i vissa fall till kl. 24. Manskap av furirs tjänstegrad eller däröver äger enligt generalordern än större frihet i ifrågavarande hänseende.

Försäkringsrådet har i flera utslag funnit militärsättningsförordningens stadgande om färd i samband med ledighet icke vara tillämpligt beträffande färd under fritid, då särskild ledighet ej beviljats. Prejudicerande utslag i fråga om färd till hemorten i samband med veckohelg meddelades i april 1954. Härigenom har skador, för vilka ersättning skolat utgå om särskild permission varit beviljad, i ett flertal fall kommit utanför förordningens tillämpningsområde.

I skrivelse till Konungen den 19 november 1954 har *chefen för försvarsstaben* påpekat den försämring, som på sätt nyss nämnts drabbat den berörda personalen, samt föreslagit att stadgandet i militärsättningsförordningen ändras i syfte att medge ersättningsrätt vid sådana färdolycksfall, där ersättning ej beviljas enligt försäkringsrådets praxis men där ersättning skulle ha beviljats, om de nya fritidsreglerna ej tillkommit. I skrivelsen har därjämte föreslagits omprövning av de ärenden, i vilka ersättning hittills ej kunnat utgivas på grund av de nya fritidsreglerna.

Över framställningen har utlåtanden avgivits av riksförsäkringsanstalten och försäkringsrådet.

Riksförsäkringsanstalten har uttalat, att det synes anstalten, att den fr. o. m. den 1 januari 1955 gällande lydelsen av militärsättningsförordningen kommer att medföra, att värnpliktiga m. fl., å vilka förordningen är tillämplig, i allmänhet blir berättigade till ersättning för skada vid färd på fritid mellan förläggningssorten och hemmet. I vad mån ersättning för skada vid annan färd under fritid kan komma att utgå torde enligt anstaltens mening bli beroende på bl. a. om i de särskilda fallen färderna kan anses ha stått i nära samband med tjänstgöringen. Spörsmålet om ändring av bestämmelsen i fråga syntes därför icke böra upptagas till behandling, förrän närmare erfarenhet vunnits beträffande tillämpningen av den nya lydelsen.

Försäkringsrådet, som funnit en författningsändring i förslagets syfte angelägen, har ansett det önskvärt, att en ändrad lydelse så nära som möjligt ansluter sig till den nuvarande författningstexten utan att syftemålet med ändringen överskrides eller åsidosättes. Med utgångspunkt härifrån har rådet föreslagit, att till »— — — eller annan ledighet» i den ifrågasvarande bestämmelsen fogas orden »oavsett om ledigheten är allmän eller beviljats honom särskilt».

Rådets utlåtande är icke grundat på ett enhälligt beslut.

Fem ledamöter har ansett det motiverat, att de värnpliktiga tillerkännas skydd för skador, som inträffar under sådana under fritid företagna färder, som avser vistelse i hemmet. Enligt dessa ledamöters mening vore det därjämte rimligt att medgiva ersättningsrätt för skador under färder, som föranletts av ändamål, vilka är att jämställa med besök i hemmet. Däremot skulle färder för övervarande av idrotts- eller teaterevenemang, för träning, nöjen eller dylikt icke godkännas.

Fem andra ledamöter har ansett, att efter »annan ledighet» i författningstexten bör inskjutas ett nytt stycke av lydelsen: »samt då han eljest under fritid färdats för vistelse å annan ort». Avsikten härmed vore att bereda ersättning åt personal, som under fritid skadas under färd mellan tjänstgöringsorten och annan ort vare sig denna är den skadades hemort eller annan ort, som han vill besöka under sin fritid, t. ex. en plats där en fotbollsmatch äger rum. Skulle färd först ställas till en ort och sedan till en annan, skulle ersättningsrätt kunna föreligga även under den senare färden.

En ledamot har ansett, att ersättningsrätten ej bör utsträckas till alla färder under fritid utan endast till lovliga färder mellan tjänstgöringsorten och hemorten. Sistnämnda resor borde omfattas av skyddet, även om vederbörande ej avsett att vistas i eller ens besöka själva hemmet och utan krav på »nära samband» (tidssamband).

Departementschefen

Beträffande ersättningsrätt vid skada, som inträffat under färd till eller från militärtjänstgöring, infördes år 1944 i då gällande militärsättningsförordning ett stadgande, som överfördes till 1950 års militärsättningsförordning och i oförändrat skick gällde till den 1 januari 1955. Enligt stadgandet förelåg ersättningsrätt bl. a. vid skada, som inträffat under färd till eller från tjänstgöringen där färden föranletts av och stått i omedelbart samband med permission eller annan ledighet.

Enligt utslag som meddelats av försäkringsrådet — högsta instans i ärenden av förevarande slag — har stadgandet ansetts tillämpligt endast i fråga om färder i samband med särskilt beviljad ledighet.

På grund av bestämmelser, som under tiden för nyssnämnda stadgandes giltighetstid utfärdats rörande manskaps fritid, har en faktisk in-

skränkning i ersättningsrätten enligt militärsättningsförordningen kommit att ske. Då stadgandet utformades, erfordrades för de värnpliktiga särskilt tillstånd — permission — för vistelse utom tjänstgöringsorten, t. ex. över en veckohelg, men så är i allmänhet ej längre fallet. Vid utvidgningen av manskapets rätt att välja vistelseort under fritid har givetvis någon inskränkning av rätten till skadeersättning icke varit avsedd. Chefen för försvarsstaben har nu gjort framställning om sådan författningsändring, att ersättningsrätten vid färdskador återställes till den tidigare omfattningen.

Härvid är att märka, att ifrågavarande stadgande i militärsättningsförordningen med giltighet fr. o. m. den 1 januari 1955 erhållit ändrad lydelse, som går i riktning mot utvidgad ersättningsrätt. Såvitt framgår av försäkringsrådets yttrande torde emellertid nämnda ändring icke vara tillfyllest för att tillgodose syftet med föreliggande framställning.

I likhet med chefen för försvarsstaben och hörda remissinstanser finner jag, att de personalkategorier, som omfattas av militärsättningsförordningen, under vissa färder på fritid bör vara tillförsäkrade ersättningsrätt enligt förordningen. Olika meningar har rått om hur långt ersättningsrätten i detta avseende bör utsträckas. Själv finner jag övervägande skäl tala för att ersättningsrätten huvudsakligen får samma omfattning som den hade innan de nuvarande bestämmelserna om manskapets fritid tillkom. Ersättning i anledning av skador inträffade under färd på fritid bör utgå under samma förutsättningar som gäller för färd under särskilt beviljad ledighet. På grund härav föreslår jag att ifrågavarande stadgande i militärsättningsförordningen kompletteras med en bestämmelse om att med permission skall likställas sådan fritid under vilken vederbörande äger rätt att utan särskilt tillstånd vistas utom tjänstgöringsorten. Ändringen torde böra träda i kraft så snart förordning därom utfärdats och få tillämpning å skador, som inträffa efter ikraftträdandet.

Vad åter angår dessförinnan inträffade skadefall, i vilka ersättning icke kunnat tillerkännas på grund av de nytillkomna fritidsbestämmelserna, synes möjlighet böra öppnas för ersättning i särskild ordning. I likhet med vad som skedde år 1946 — i ett motsvarande sammanhang — torde dock av administrativa skäl rätten till retroaktiv ersättning böra begränsas. Förslagsvis kan begränsningen nu ske på så sätt att ersättning ej utgives för tid före den 1 januari 1955. Jag föreslår sålunda, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att förordna om utgivande av ersättning i berörda fall enligt grunderna i militärsättningsförordningen. Jag förutsätter, att beslutanderätten överlämnas till försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten.

Departementschefens hemställan

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

dels antaga inom försvarsdepartementet upprättade förslag till

1) förordning om ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 262) angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring,

2) förordning om viss tillämpning av 9 § militärersättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261), samt

3) förordning om ändrad lydelse av 2 § militärersättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261),

dels ock giva Kungl. Maj:t de bemyndiganden som departementschefen i det föregående föreslagit.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Alf Resare